

**Milan Matijević, Vesna Bilić,
Siniša Opić**

**„PEDAGOGIJA ZA UČITELJE I
NASTAVNIKE“**

Zagreb: Školska knjiga, 2016.

Knjiga je sveučilišni udžbenik Učiteljskog fakulteta u Zagrebu. Obuhvaća 504 stranice strukturirane u 18 poglavlja. Uz svako je poglavlje naveden/a autor/ica (navedeni uz naslovnicu knjige). Knjiga sadrži literaturu (457-484), kazalo imena (485-490) i kazalo pojmova (486-502).

Prvi dio naslova (PEDAGOGIJA) i drugi dio naslova (za učitelje i nastavnike, koji se može shvatiti i kao podnaslov), upućuje na to da su autori „...zahvaljujući višegodišnjem iskustvu u poučavanju pedagogije na sveučilišnim studijama te aktivnom sudjelovanju na mnogim seminarima i radionicama za učitelje i nastavnike nastojali napisati knjigu koja će biti drukčija od postojećih svojim načinom izlaganja, strukturom i sadržajem. Način izlaganja i odabrane teme te njihov slijed i unutarnja struktura slijede bogato autorsko iskustvo čime se nastoji odgovoriti na pitanja koja studenti postavljaju pri prvom susretu s pedagogijom kao znanosti, ali i učitelji i nastavnici koji su uočili brojne pedagoške situacije i pitanja u praksi na koja nisu znali odgovore. Knjiga Pedagogija za učitelje i nastavnike (nastavljaju dalje autori) na neki je način uvod u pedagošku znanost i pedagošku praksu. U njoj su sustavno izložena mnoga pitanja i odabrani su najprihvatljiviji odgovori koje nudi znanost o odgoju i druge znanstvene discipline koje proučavaju ili se bave odgojem i obrazovanjem“ (str. 13).

Prvi i drugi dio naslova stoje u stanju napetosti i tek se iščitavanjem knjige može dokučiti o čemu je zapravo u njoj riječ, to jest je li prvi ili drugi dio naslova (odnosno nešto treće) bio crvena nit vodilja autora ove knjige u njenom pisanju i strukturiranju. I što je puno važnije je li u ovoj knjizi uopće riječ o pedagogiji ili je riječ o pedagogiji kao znanosti o odgoju kako je razumiju autori knjige. Je li riječ o onome što se općenito

podrazumijeva pod pedagogijom - temeljeno na pukom iskustvu kako pedagogiju razumiju učitelji i nastavnici. To ključno pitanje problematiziram u kraćem prikazu.

Autori pišu o znanosti o odgoju (Brezinkine orijentacije), što je vidljivo već u prvom poglavlju naslovljenom kao: Znanost ili znanosti o odgoju i obrazovanju. Prema ovom ne-pedagojskom shvaćanju pedagogija je jedna od znanosti odgoja i obrazovanja. Odgoj i obrazovanje razmatra se kao interdisciplinarno područje koje istražuju mnoge znanosti, među njima i pedagogija. Znanstveni rezultati mnogih znanosti primjenjuju se u području odgoja i obrazovanja (otuda autori navode rezultate i drugih znanosti). Riječ je o tehnološkom pristupu praksi odgoja u kojem dominira shema „cilj-sredstvo“. Otuda se u knjizi piše o ciljevima odgoja i obrazovanja, a ne o svrsi odgoja i obrazovanja, što bi bila izvorna pedagojska perspektiva. Sukladno ne-pedagojskom pristupu odgoju i obrazovanju knjiga je pisana više kao savjetnik (autori su odabrali najprihvatljivije odgovore koje nudi znanost o odgoju i druge znanstvene discipline koje proučavaju ili se bave odgojem i obrazovanjem), a manje ili skoro nikako kao udžbenik pedagogije, koja bi mogla nastavnicima ponuditi orijentaciju za pedagoško djelovanje u nastavi i školi. Preduvjet za to jest određivanje jezgre profesionalnosti učitelja i nastavnika i zatim iz te perspektive ponuditi nastavnicima spoznaje koje je generirala izvorna pedagojska teorija i njena istraživačka perspektiva. U ovoj knjizi o tome ni riječi. To se bjelodano očituje u činjenici da se u knjizi ne razmatraju pedagoške teorije nego koncepcije. Ne-pedagojski pristup može ponuditi samo koncepcije ili svoje izvorne teorije, na primjer one o agresivnosti. Dakle, u knjizi se ne govori o pedagojskim teorijama iako naslov knjige glasi: Pedagogija za učitelje i nastavnike. Da u knjizi nije riječ o pedagogiji može se zaključiti iz analize sadržajne strukture knjige. Odnos odgoja, obrazovanja i nastave se ne razmatra. Pod odgojem i obrazovanjem misli se na institucionalni sustav odgoja i obrazovanja, a ne na „domaće pojmove“ pedagogije – odgoj i (se)obrazovanje. Socijalizacija je temeljni pojam sociologije, a ne i

pedagogije. Kada je, na primjer u knjizi riječ o obiteljskoj pedagogiji, ne raspoznaje se pedagojski pristup („pedagogičnost“ obiteljske pedagogije se ne tematizira). Što pedagoške situacije i pedagoška pitanja čini „pedagoškim“ (za razliku od psiholoških, pravnih, ekonomskih ili medicinskih), ostaje neodgovoreno, iako je to ključno pitanje za nastavnike. Znanstveno proučavanje odgoja i obrazovanja razmatra se kao i u bilo kojoj drugoj metodologiji (sociologije ili psihologije), a da se pritom ne piše o odnosu pedagoške teorije i pedagoške empirije i što to znači za istraživanje nastave u školi.

Autori ispravno pišu da je ova knjiga na neki način uvod u pedagojsku znanost i pedagošku praksu. Ali ona nije uvod u pedagogiju i otuda bi primjereniji naslov knjige trebao biti: *Znanost o odgoju za učitelje i nastavnike*.

I autori i njihovi studenti, odnosno polaznici raznih seminara i radionica pozivaju se na (višegodišnje) iskustvo. Znanost o odgoju može se, izgleda, temeljiti na iskustvu, ali pedagogija se ne može utemeljiti samo na iskustvu nego to iskustvo mora biti i misaono prerađeno. Ovaj Herbartov (utemeljitelj pedagogije) stav nije vidljiv u ovoj

knjizi. On je pisao da je pedagogija znanost (različita od shvaćanja pedagogija znanosti o odgoju, koju zastupaju autori ove knjige) koju odgajatelj treba za samoga sebe, kao što odgajatelj treba i znanost za priopćavanje (didaktika u današnjem značenju). Herbart je od nastavnika tražio i snagu misli, odnosno obrazovanje pedagoškog načina mišljenja kod nastavnika (ponajprije pedagoškog takta). Ti su stavovi suprotni tehnološkom shvaćanju odgoja i obrazovanja. Treba istaknuti da su, nažalost, mnogi Herbartovi pojmovi i stavovi, ali ne samo njegovi, u ovoj knjizi pogrešno prevedeni. Na primjer Herbartov pojam „Zucht“ preveden je kao steга, što je sasvim suprotno od značenja koju Herbart pripisuje ovom temeljnom pedagoškom pojmu.

Knjiga Pedagogija za učitelje i nastavnike, nažalost, još je jedna knjiga poslije čijeg će se čitanja učitelji i nastavnici (ali i njihovi drugi profesori koji nisu pedagozi), još više učvrstiti u uvjerenju o malom doprinosu pedagogije (kao znanosti) u obrazovanju nastavnika.

Red. prof. dr.sc. Marko Palekčić
Filozofski fakultet u Zagrebu